PROVINCIAL LIBRARY VICTORIA

НЕМА ТАКОЇ ПОДІЇ В ЖИТТІ, ПРО ЯКУ НЕ МОЖНА-Б РОСКАЗАТИ ЦІКАВО Й ПОПУЛЯРНО.

ЛІТЕРАТУРНА СТОРІНКА

В РОБІТНИЧІЙ ЛІТЕРАТУРІ ВІДБИВАЄТЬСЯ ЖИТТЯ Й БОРОТЬБА ПРАЦЮЮЧОЇ КЛЯСИ.

З 215 САЛДАТІВ ОСТАЛО 6 ЖИВИХ.

Зараз я маю 38 років. 12 років минуло з того часу, що мені довелось пережити. Та сьогодня я дещо таки розкажу. Ще сьогодня пригадую собі докладно, як це було. Воно все так буває. Скоро тільки згадаю дещо з подій 12 років назад, здається мені, що зараз чую барабанний вогонь пострілів.

З 215 салдатів — остало 6-ох.

Під Вердеєм, у Франції, була наша компанія цілком висічена. Остало нас ледви кількох салдатів. Зараз таки з отих компанійних недобитків зачали творити нові компанії. Я попав знов в штурмкомпанію, що мала заняти передню місце в штурм атаку на Арарас. Вирити гарматніми шрапнелями глибокі ями були нам за окопи. Кожня з тих ямів були залита кровю й шматами салдатського мяса, що гнили тут перед нами.

72 години гриміли гармати барабанним вигуком. "Ворог" пражив вогнем наші позиції, а німецькі тяжкі гармати засипували шрапнелями "ворожі" окопи.

Це було в гарний жовтневий день. Ми отримали наказ в 2:30 годині пополудні йти на щитки в атаку. Всі приняли цей наказ за божевілля. Час минав. Кожній з нас дрожав. Ніхто не хотів добровільно підноситися. Фельдфебель мав команду. На його сигнальний свист ми мали йти в атаку на певну смерть...

Час вже проминув, а сигналу ще не чути. Що сталося? Вже зачала нас обстрілювати наша артілерія, замикаючи нам відворот назад. Ми найшлися між двома вогнями. Коли ми зараз не підемо в атаку проти "ворога", так змасакрує нас наша артилерія. Так гонив наш генеральний штаб "охотників" на воєнні поліції проти "ворога".

Від фельдфебля ще не чути сигналу. Встромив люльку в рота і, як би надслухаючи, приперо голову трехи на бік до землі. Дивимося — а за ковніра його вже цюркотить кров. Значиться, свої ззаду перші пошлили його. Ми й раді були першу, що саме його повітали так свої. Завважити треба, що отой фельдфебель якраз на днях прийшов на фронт й був ще охочий битись за "вітчину". Нараз почули ми свист. Унтерофіцер перебрав команду. Нас було в окопах 215 салдатів. 72 години буревійом палили довкола нас гарматні кулі, шрапнелі. 72 години намагалися нас змішати в одну купу мяса й болота з кровю. З 215 салдатів нас ледви підняло до штурму 25. Наші окопи були вже повні крови й салдатського мяса. Машинові кріси англійців косили нас, як траву. Вони й пішли атакою на наші окопи й ми попали в полон.

***

Пізніше в таборі полонених в Больоні сур Мер стрінувся я з моїм камратом. Майже всі з нас, що остали, були пострілені в ноги. Ми ствердили, що в живих залишилося тільки 6 салдатів з числа 215 — такий був білянс.

Подав учасник світової війни німецький робітник, металіст.

ПРОКЛЯТІ ГОРИ.

Трохи на схід головного міста Чорногори, Цетиніє, виднів хребет "Проклятих Гір", які верхами цілаються аж під "небесну браму". Скали а скали — голі, пусті, чорні, як та земля, і найменшої ростини тут не побачиш.

Стежка галькою рветься над пропастями, ледво вихарабається на чубок якого небудь верху.

На переді виднів образ страшний, образ пущі, самого пекла.

Тут сидить сивий шістьдесятьлітний старець з пушкою в руках, побіч нього тринацятьлітний хлопчина, також з пушкою. Оба зачаились на турка.

Ледви хлопчина притулив свою стрільбу до рамени, ледви змірив — а вже сам покотився долі головою, лишаючи криваві сліди, куди летів...

— Данилко, Данилко! — крізь сльози заледців сивенький дідунь. І хотячи піметити смерть свого внука, підняв кулак... В тім захитався і за Данилком пішли старечі кости, навіть тими самими кровавими слідами.

А по вузоньких, скалистих стежочках снуються згорблені, горем прибиті жінки й ридаючи, відшукують вбитих та ранених чоловіків... Чути тільки, як нарікають на марево смерти, як голосять над порубаним, посіканим тілом своїх рідних...

Бились недовго, але многомного ранених і вбитих лежать у своїй власній крові. А зі всіх сторін, довкола показуються нові і нові живі жіночі трупи...

Страшна країна смерти — "Прокляті Гори"...

І БУДЕ ТАК.

І буде так:
Завихрить... Завіє...
На кордонах
Заспівають прапори:
Революція!
Революція!
Мільйони рук
Ударять
По залізних струнах.
І пролунає
Хрипло крик —
В Берлін, у Лондон, У Париж:
— Гряде Месія!
Гряде
У бронзі, в кришці
Із півночи
Комуна
Запалахкотить Европа,
Скорчиться
На гнилому животі,
Виблюне злобу:
На Монгола!
Танки!
Панцир!
І зійдуться
Урал,
Степи
З Европою на Рейні
Рука — на руку,
На очі — очі,
Обіймуться залізом
І розчахнуть світ.
А поруч —
Над падлом
Сидітимуть
Облізлі пси
І витимуть від туги.
І раптом —
Тиша... Тиша...
Неділя? Чи Великдень?
Із півночи на південь;
Здрастуй!
Із Азії в Европу —
В поїздах,
В аеропланах —
Сонце!
А на степах
Толочать трави,
Цілують землю
І обіймаються
З сонцем.
Тиша...
... Комуна —
І буде так.

Я. Савченко.

Товариші! Відновляйте передплату на "Укр. Роб. Вісти"!

СІМ УРЯДІВ І ОДНА КОНСТИТУЦІЯ.

Сім урядів усі "українські", і майже всі — "народні". І мають територію, що дорівнюється розмірами житлового приміщення всіх міністрів разом. Та ще кожна територія, на жаль, тимчасова. Вона підлягає незалежним від урядів змінам: трапляється, що домовласник за несплачування комірного витурює якогось міністра, чи й весь уряд цілком із приміщення. І тоді відповідно зменшується територія, або й зовсім без території уряд залишається...

Така вже доля семи урядів українських: 1) уряду Української Нар....

А в тім краще скінчимо з конституцією семи урядів, щоб далі до неї не повертатися, віддаючи всю свою увагу самим урядам. До речі конституція однакова, коротка й не писана. Сходить вона до кількох мудрих пунктів. Ось вони:

1) На наш вік дурнів вистарчить.

2) Лови, що під руки пливе.

3) Що бог дасть, то все в торбу.

4) Очей у Сірка не позичати.

5) Раз козі смерть.

Ото й уся конституція! Стосується вона тільки самих урядів, бо жаден із них сімох нікого народу під собою не має.

Усі сім урядів твердо додержують конституції. У цілковитій згоді з нею шукають і знаходять дурнів у Варшаві, Берліні, Празі, Відні та інших містах капіталістичної Европи. Ловлять, що від капіталістичних дурнів пливе: злоті, марки, франки, долари. "Що бог дасть, все в торбу", а тому уряди беруть, не гребуючи й дрібницями: злотий, то злотий, а тисяча — той тисячу. За кожний гріш однаково благодійну руку поцілують.

Очей у Сірка жаден із сімох урядів і справді не позичає. Та в цьому й ніякої потреби нема, бо ж кожний із міністрів краще й сміливіше за всякого Сірка, де треба набреше. А що козі смерть буває тільки раз, то уряди поспішають використати коротке життя й беруть від нього все, що воно тільки може дати на ті гроші, які від дурнів пливуть. Отож кожний із сімох урядів в повному складі найчастіше можна зустріти в якому небудь місці розваги: поганенькому шинку з фокстротом. Це вже цілком залежить від того, скільки до рук уряду приплило.

А тепер про самі уряди.

Уряд Української Народньої Республіки. Віддаючи належне сивому волоссю "президента Української Народньої Республіки" Андрія Левицького, який оце врочисто відсвяткував пятдесять літ з дня свого народження, "уряд УНР" ставимо першим за чергою.

Резиденція уряду — Варшава. Як гідний спадкоємець Петлюрі, уряд Левицького провадить далі його справу: при всякій нагоді лиже чобота панові Юзефові Пілсудському й обіцяє за всяку ціну здійснити польсько-петлюрівський договір 1920 року. За це дещо від прихильного панства перепадає. І хоч існувати стає дедалі скрутніше, але покищо з панської ласки уряд Андрія Левицького на основі наведеної вище конституції діє.

"Уряд" гетьмана Павла Скоропадського. Ну, звісно ж, у Берліні. Деж йому більше й бути? Як утік туди свого часу, так і сидить там досі. Живе надіями на повернення "святої власности".

"Уряд" гетьмана Івана Остряниці. Резиденція — Мюнхен, але цей уряд шукає дурнів не тільки в Мюнхені, а й поза ним. Нещодавно знайшов одного такого в особі чеського генерала Гайди. Нагородивши Гайду титулом "князя Підкарпатської Руси", гетьман Іван Остряниця якийсь час живиться з подяки.

"Уряд" Біловуса - Савченка. Резеденція — Прага в Чехословаччині. Уряд, між іншим, новий. І не стільки "український", скільки "малоросійський". Сам Біловус-Савченко не проти того, щоб був свій "малоросійський цар". А що такого царя не передбачається, то Біловус-Савченко з горя й не вилазить із празьких шинків, пропиваючи ті копійки, що їх не знати де роздобувають "міністри". Досталенко й Олівенко.

"Уряд" Микити Шаповала. Теж у Празі. Орієнтується переважно на американські долари, але не гребує й іншою валютою. Уважає себе за наслідувача традицій, славнозвісного куркульського "Трудового Конгресу". Тому намагається не обмежуватись самим урядом, а ще утворити й "парлямент". Та не щастить бідному Микиті: бракує людей навіть на поганеньку подобу парляменту. Що-то за доленька лиха: "ні туди, Микито, ні сюди, Микито!"

"Уряд" Макаренка й Андрієвського. Конкурент Микитового уряду. Високо тримає брудненький прапорець "Директорії". Бажаючи звернути увагу на себе, пише "ноти" урядам дрібних капіталістичних держав, вимагаючи, щоб вони мали діло тільки з ним. Які наслідки — невідомо. Але, зважаючи на те, що уряд Макаренка й Андрієвського існує, можна сказати, що й для нього дурнів вистачило.

І нарешті **"уряд" диктатора Коновальця.** Того самого. Резиденція — Відень. Орієнтація... Покищо важко розібрати: ніби то на злоти, а може й на долари... Уряд, бачте, молодий, ще й не з'орієнтувався як слід...

Ух! Покищо кінець. Щастить "ненці Україні": триста літ свого власного уряду не мала, а на сьогодні, як бачите, аж сім з'явилось. А на той рік може й сімнацять буде. Одна біда: сама Україна жаднього з тих урядів знати-відати не хоче:

— Ну їх, — каже, — ік бісу. У мене є свій, робітничо-селянський... А ті сім хай і не рипаються краще до мене, бо гірко їм буде...

А. Хуторян.

НА СЬОГОДНЯ ДОБРЕ СКОРИСТАЛИ.

"Ура-ра, у смрт, і славу..., ура-а-а-а..." — 1,25 тисяч вояків сербських з наїженими багнетами пустилися на турка. Один жене на перед одного, аж земля дудить. По трупах своїх камратів пре кінота, по через голови ранених і вбитих везуть тяжкі гармати та пекольні машини. Цьому скочив кінь на голову — й тільки мозок бризнув в гору, тому застрягло кінське копито геть аж в спід черева; один знов бачить, що з гарматою їдуть просто на нього, просить з далека, благає, щоби вмицули його, але камрати і не чують того, не зважають, і саме голова дістались між колеса, аж очи повискакували, зуби повиломлювали, тай поїхали дальше... Вже змішались багнети, колються... З одних грудий виймають і запихають в другі, а над нимиди махує кічнота гострими шаблюками й тільки розбиває голови та черепи, кров свіжа, тепла так парує, як кипяча вода. А багнети, шаблюки червоні, як сама кров, навіть мундири, чоботи, всьо, як би мочились в крови. Ціле "Чорне Поле" коло Куманова з далека вже червоніється від людської крови, від людського мяса.

"Ура-ура другові і друзякці" — закричали сербські салдати і пустилися за турком, який почав вже втікати, а гармати і пекольні машини слали свої кулі їм на вздогін. А старшина військова вже прийшла на те місце, де недавно стояли "вороги" і жадібно оглядала 17 гармат й повно карабінів, які лишили турки, ратуючи своє життя втечею. На одній гарматі лежать шматки мяса з лиця вояка, який з розбитою головою простягся біля тої ж гармати — за ним в крови лежить другий, третій і багато таких пошматованих, пошарпаних гранатами. Та їх старшина не бачила. Вона лиш оглядала гармати з написом: "Крупп-Ессен, 755 мм."

"На сьогодня добре скористали", — хрипливо пробубонів генерал.

"О, знаменита користь", — крутом рекла військова старшина.

А БОМБИ ТАКИ З ПОЛЬСЬКИХ СКЛАДІВ.

У газетах надруковано розмову прем'єра Вольдемараса з приводу поїздки до Литви, Латвії й Польщі представників Ліґи Націй, "що спинають читання про пряме залізниче сполучення між Литвою та Польщею". Вольдемарас заявив, що ці поїздки не можуть мати практичного значіння. Прямого сполучення між Польщею та Литвою не буде, — каже Вольдемарас, — поки Вільно не повернуть Литві. Далі Вольдемарас сповістив, що литовський уряд надішле до Ліґи Націй ноту з приводу польської політики щодо Литви. Нота повідомлятиме, що бомби, які знайдено підчас замаху на Вольдемараса, були, як встановлено, із запасів польського воєнного відомства.

"КРАСІН" В ПОЛЯРНИХ ЛЬОДАХ.

НАРИС М. ШПАНОВА

(Продовження.)

Руки мерзнуть, бо ввесь час держиш бінокля. Але в каламутні стекла однаково нічого не видко. Коло сірих скель Вреде — жадних ознак літака Чухновського. Але ми знаємо, що за поворотом низького кам'яного пасма гір має бути невеличка бухта Ріпс-Бей і в ній п'ять день сидить Чухновський.

У кают-компанії стало майже затишно. Яскраво горять плафони. Повітря сповнене запахом поганого норвезького тютюну, що здається надзвичайно смачним після холодного повітря на палубі. В кутку за завіскою у Б'яджі сьогодні тихо. Маленький присадкуватий сержант задумливо втопив очі в ілюмінатор і машинально тре шкарубкою рукою свою кучеряву, як у негра, потилицю. Цікаво знати, які спогади ворушаться під покришкою цієї потилиці. Чи не думає він про те, що це — останній снігопад, який йому доведеться бачити в полярних краях. Мине кілька день на борту "Міста Мілана", і він поїде в Нарвик*). Там сяде у вагон, що має приставити його в рідну Італію. А в Італії нема ні мокрих снігопадів, ні густих туманів, ні голих білих скель, що стирчать з льодового моря.

Дим від цигаретки обгортає серпанком смугляве лице Б'яджі. Крізь цей серпанок він дивиться на останній полярний снігопад.

— Ало, сеньоре Б'яджі!

— А, сеньоре кореспонденте? Які новини?

— А у нас які новини? Ось влізли в крригу, і ніяк не підійдемо до Чухновського.

— Скажіть, а це не може загрожувати Чухновському небезпекою, адже крига така непостійна. Сьогодні вона тверда, мов граніт, а завтра менш надійна, ніж легенький плит. Ви знаєте, скільки разів нам довелося міняти місце нашого намету.

Валакучий Б'яджі жвавішає і, вирвавши аркушик із мого блокноту, починає щось креслити.

— Ми переносили намета трічі. Подивіться — отут ми були з 23. травня. 23. червня нам довелось перейти ось сюди. Тут ми були до 8. липня, а 9-го перейшли на те місце, звідки ви нас зняли.

Б'яджі креслить схему переходів табору з місця на місце.

Крига сильніша за "Красіна".

Боротьба "Красіна" з кригою набирає характеру безнадійности. І коли за поворотом низького кам'янистого пасма скель ми, нарешті, побачили на білому тлі літак, стало ясно — нам до нього не дійти. Лід берегового припаю стоїть перед нами непереборено перешкодою. Роз'їдена блакитними майнами біла поверхня абсолютно не має характеристичних чорних смуг розколин. Щось як о 19. годині 15. липня "Красін" безпорадно застряв у важкій суцільній кризі. Тільки позаду великим темним серпом вигинається наш слід, йдучи до одкритого моря. Але і він поволі гуцає і за кілька миль від нас зникає з очей.

Що-разу, коли "Красін" нерухомо завмирає в кризі, чути таємничу полярну шамотню, наче могутні льоди перешіптуються між собою. А знизу, з кают-компанії, під оцю одвічну полярну шамотню, домінають звуки концерту струнної орхестри кочегарів. Останніми днями кочегарі охоче збираються в кают-компанії і розважають врятованих мотивами "Яблочка" і сумних поволзьких пісень. Але ці концерти збираються так часто і тривають так довго, що ми, постійні слухачі, тікаємо вже від них на палубу. Сюди долинають лише тихі передзвони гітари і посвист водяного солов'я.

Чухновський повернувся.

О 20. годині 30 хвил. радист Юдіхін і кореспондент з "Комсомолки" Кабанів, поклавши в рукзаки спирт і теплі пиріжки, щойно випечені, спускаються на лижах.

Вони наші перші вісники Чухновському.

Дві постаті, широко крокуючи, швидко зникають в далечині. Кабанів далеко випереджує поганого лижника Юдіхіна.

Минає дві довгих години перш ніж від чорної крапки літака відділяється кілька крапок, що починають наближатися до нас. Звиваючись на білому снігу, ці крапки зростають; через півгодини можна вже розрізнати десять чоловічих постатей. Вони мчать лижами. Декотрі йдуть погано, раз-у-раз гублячи лижі й зупиняючись. Тоді зупиняється весь ланцюжок і чекає поки зігнута над лижами постать знову випрямиться.

П'ять чоловік із цих десяти — чухновці. Двоє — Кабанів і Юдіхін. Але хто можуть бути ті троє — цілком незрозуміло? Кого міг знайти у пустельному Ріпс-Беї Чухновський? На це питання ніхто серед нас відповісти не може. Поки ми гадаємо, до самого борту підходять п'ять чорних шкіряних постатей групи Чухновського. Між ними Юдіхін і Кабанів, а позаду три спокійні сірі постаті, з якимись великими паками.

Ці незнайомі, виявилося, є лижна партія "Браґанці", вислана до Чухновського із запасом харчів і теплою одежею. Це — норвежець Тельмарной і альпіністи-італійці Альбертіні і Матеода.

На чухновців страшно дивитись. Обличчя заросли брудною щетиною. Щоки запали, очі у великих синіх кругляках здаються великими. У Бориса Григоровича вигляд поганий. Сутула постать Блуфштейна зовсім згорбилася. Ще гостріше стирчить його довгий ніс, і великими лопухами стирчать з-під шолома, що з'їхав на лоб, вуха. Тільки Олексієв, як завжди веселий, і червоне широке лице його не змінилось анітрохи.

*) Місто в Норвегії.

ТОВАРИШІ РОБІТНИКИ! Відновляйте передплату на "Українські Робітничі Вісти"! Не забувайте також про пресовий фонд одинокої української робітничої газети!

ПЕРЕДПЛАЧУЙТЕ!

ЧИТАЙТЕ І РОЗПОВСЮДНЮЙТЕ ТАКІ ЧАСОПИСИ Й ЖУРНАЛИ:

"УКРАЇНСЬКІ РОБІТНИЧІ ВІСТИ" одинокий український робітничий часопис в Канаді, виходить три рази на тиждень. Передплата: $4.00 на рік, $2.00 на півроку.

"ФАРМЕРСЬКЕ ЖИТТЯ" одинокий дійсно фармерський український часопис в Канаді, що боронить інтереси працюючого фармерства. Передплата: $2.00 на рік, $1.00 на півроку.

"РОБІТНИЦЯ" одинокий журнал в українській мові для працюючого жіноцтва, виходить два рази на місяць. Передплата: $1.50 на рік, 80 центів на півроку.

"СВІТ МОЛОДІ" одинокий журнал в українській мові для української роб.-фарм. молоді, виходить раз на місяць. Передплата лише 50 центів на рік.

Передплату на повищі часописи й журнали посилайте або на імя кожного часопису зокрема, або на імя й адресу:

WORKERS AND FARMERS PUBLISHING ASS'N Ltd.
Cor. Pritchard & McGregor St., Winnipeg, Man.